CUDES JOURNAL CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Çarşılı, B. S. & Şiriner, İ. (2021). Göç ve Kalkınma İlişkisi: TRC1 Bölgesi Örneği. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 4(2), 80-89.

Research Article

Göç ve Kalkınma İlişkisi: TRC1 Bölgesi Örneği

Relation Of Migration And Development: An Example Of TRC1 Region

Başak Şepik ÇARŞILI
Batman Üniversitesi
E-posta: sepikbasak@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3708-088X

Prof. Dr. İsmail ŞİRİNER
Batman Üniversitesi
E-posta: sirineri@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4647-2252

DOI: 10.37154/cudes.2021.34

Makale Bilgisi

Geliş: 20.10.2021
Onay: 12.11.2021

Anahtar sözcükler: Göç, Kalkınma, TRC1 Bölgesi

Öz

İktisat bilimi alanında göç ve kalkınma ilişkisine dair çalışmalar 1950'li yıllarından itibaren ele alınmaktadır. Yapılan çalışmalarda göçün kalkınma üzerinde olumlu veya olumsuz birçok etkisi gözlenmektedir. Bu etkiler göç alan ve göç veren ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Göçün kalkınma üzerindeki pozitif ve negatif etkilerinin ülkelere yansıması ve ülkelerin tutumları birbirinden farklı olmuştur, bu durum göç ve kalkınmanın dinamik bir yapıda olmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemizde de bu durum dönem dönem değişmektedir çünkü alınan ve verilen göçlerin yıllara ve bölgelere göre etkileri daima farklı olmuştur. Ancak uygulanan politikalarla bu durumu olumlu hale getirmek mümkün olabilmektedir. Uygulanan her politika her ülkede aynı sonucu vermediğinden ülkeler kendi reçetelerini üretme konusunda yeterli kabiliyete sahip olmalıdırlar. Göç doğru yönetildiği zaman ülkelerin lehine çevrilebilmektedir. Bu çalışmada temel amaç yapılan göçün Türkiye'de TRC1 bölgesinde yer alan Gaziantep, Kilis ve Adıyaman illerine etkilerini incelemektir. Yapılan inceleme ile bu bölgenin aldığı göç kapsamında kalkınma etkisini olumlu yönde değiştirebilmek adına kaynak olması ve bu alanda yapılacak olan diğer çalışmalara katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Article Info

Received: 20.10.2021
Accepted: 12.11.2021

Keywords: Devolopment, Migration, TRC1 Region

Abstract

Studies related to the relations between migration and development in the field of economics have been discussed since the 1950s. These studies show that migration has many positive or negative effects on development. These effects show differences between emigrant and immigrant countries. Due to the dynamic nature of migration and development, the reflection of the positive and negative effects of migration on development and the attitudes of the countries differ from each other. In our country, Turkey, this situation changes from time to time because the effects of numbers of immigration and emigration have always been different by years and regions. Nevertheless, it is possible to make this situation favorable with the implemented policies. Since not every implemented policy produces the same result in every country, countries should have the capability to produce their own prescriptions. If immigration is managed correctly, it can be turned in favor of countries. The main purpose of this study is to show the effects of immigration and emigration in cities, Gaziantep, Kilis and Adiyaman, that are located in TRC1 region in Turkey. It's aimed that, this study will be a resource to positive effects of the migration on development of this region and to contribute to other studies in this field.

1. GİRİŞ

Göç olgusu insanlık tarihinin başından itibaren sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik sebeplerden dolayı yaşanmaktadır. Göçler kimi zaman savaşlar, doğal afetler gibi durumlardan dolayı zorunlu veya daha iyi bir yaşam standartlarına sahip olabilmek adına gönüllü olarak yapılmaktadır.

Uluslararası gelir adaletsizliğinin artması, iş imkânlarının dengesiz biçimde dağılması, siyasal, dinsel, kültürel açılardan yaşanan gerilimler göçün oluşma etkenlerini oluşturmaktadır. Göç her ne kadar az gelişmiş ve yoksul ülkeleri kapsamaktaysa da kalifiye ve beyin göçünde bulunan kişileri de kapsamaktadır. Göç hareketleri günümüzde, çok uzun vadeli ve sirkülasyonlar halinde devam etmektedir. Bu da göç alan ve veren ülkeler bazını aşıp ulus ötesi boyutunu gözler önüne sermektedir.

Göç, göç edilen ülke, terk edilen ülke ve göçmenler açısından genel olarak bir büyüme ve gelişme sağlayıcı olarak hizmet etme potansiyeline sahiptir. Göç alan ülkelerde göç, işgücünü gençleştirir, tarım ve hizmetler gibi ekonomik açıdan sürdürülebilir geleneksel sektörleri destekler, girişimciliği teşvik eder ve gelişmekte olan yüksek teknoloji alanları için kalifiye işgücü talebini karşılar. Terk edilen ülke açısından ise göçün olumlu katkıları, ülkede kalanlara gönderilen havaleler ve/veya yapılan yatırımlar yoluyla sermaye girişleri, kesin geri dönüşler ile de teknoloji ve kritik becerilerin aktarılması ve ülkelerarası artan ihracat ve uluslararası ticarette görülmektedir (ILO, 2004).

Türkiye jeopolitik konumu nedeniyle göç yolları ve aynı zamanda geçiş ülkeleri bakımından merkezi bir konumdadır. Ortadoğu, Asya ve Afrika kıtası gibi ülkelerden fazlasıyla sığınmacı veya göçmen aldığı ve bu ülke vatandaşlarının Türkiye'yi transit ülke olarak ya da göç edilebilir coğrafya konumunda bulduklarından ve kullandıklarından söz etmek gerekmektedir (Ünsal, 2019, s. 51).

Daha önce de belirtildiği gibi, insanların sosyal, ekonomik ve daha birçok sebepten göç etmelerinden kaynaklı göç alan ülkenin, transit ülkelerin ve göç veren ülkeler açısından iktisadi alanda birçok sonuçları bulunmaktadır. Uluslararası göç ve kalkınma alanında daha önce yapılmış çalışmalar ve günümüz verilerinden faydalanarak hazırlanan bu çalışmada göçün TRC1 bölgesindeki kalkınma üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Özellikle 2011 yılında Suriye'de vuku bulan olaylar çerçevesinde kitleler halinde sığınma talep eden Suriyeli sığınmacılar 2011 yılı ve sonrası Türkiye'ye yoğun göç hareketleri gerçekleştirmiştir. Bu göçlerden en çok etkilenen bölgelerin başında TRC1 bölgesi gelmektedir. 2011 yılı ve sonrası gerçekleşen göç ve bölgedeki değişikler çalışmanın konusu açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu bağlamda çalışma birinci bölüm (giriş) ve sonuç bölümlerini de kapsamakla birlikte dört bölümden oluşmakta. İkinci bölüm göç ve kalkınmanın tanımı ile göç ve kalkınma ilişkisi olarak ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde istatistiksel verilerle göçün TRC1 bölgesine etkileri değerlendirilmektedir. Sonuç bölümünde göçün bölgede kalkınma etkileri açıklanarak önerilerde bulunulmaktadır.

2. GÖÇ

2.1. Göçün Kavramsal Çerçevesi

Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) tanımında yer aldığı üzere göç; kişilerin ikamet ettikleri yerlerden uzağa, gerek kendi devlet sınırları içerisinde başka bir bölgeye gerekse başka bir ülke sınırları içerisine taşınmasıdır.

Globalleşen dünyanın da tesiriyle göç hareketleri daha karışık bir hal almaya başlamış ve derinlemesine bir şekilde işlenerek tartışılmaktadır. Yaşanılan bölgelerdeki şartların farklı sebeplerle güçleşmesi, insanları daha yaşanılabilir yerler aramaya yöneltmiştir. Bu hareketler bazı sebeplerle ülke içinde vuku bulacağı gibi ülke sınırları dışında da oluşabilmekte ve birçok meseleyi meydana getirebilmektedir (Genç vd., 2019, s. 482).

Göç, iktisadi olanaklarla nüfus arasında muvazene sağlayan, bununla birlikte de insanların yetenek ve uzmanlıklarından en etkili şekilde yararlanmayı mümkün kılan, bireylerin sosyal, kültürel ve psikolojik isteklerinin tatminine olanak veren yararlı bir sistemdir. Ancak sunduğu yararlardan çok sorunlu bir yapı oluşturması durumunda sistemin olumsuz bir mekanizmaya dönüşebileceği unutulmamalıdır (Yıldırım, 2004, s. 31).

Başka bir tanımlamaya göre göç; İnsanların kimi zaman daha iyi bir yaşam standardı araması, kimi zaman ise yaşadıkları bölgelerde maruz kaldıkları sosyal baskı, savaş ve tehdit gibi faktörlerin sonucu olarak meydana gelmiştir. Anlamlı bir uzaklık ile aynı zamanda etki meydana getirecek kadar bir süre zarfında gerçekleşen tüm yer değiştirmeler olarak ifade edilmektedir (Barışık, 2020, s.2)

Tüm bu tanımlara göre, göç gerek kalıcı nedenlerden gerek geçici sebeplerden, yurtiçinde veya ulusal sınırlar dışında bir neden ya da bir sebepten meydana gelmiş olsa da bu hareketin asıl sebebi bireydir. (Günay vd., 2017, s.38)

2.2. Göçün Çeşitleri

İnsanlar yıllar boyunca farklı sebeplerden dolayı göç etmişlerdir, bu göçlerin bir kısmı zorlu sebeplerle bir kısmı ise kişilerin istek ve tercihlerine bağlı olarak gönüllü olarak gerçekleşmiştir.

Göç çeşitleri; İnsanların herhangi bir kısıtlamaya veya baskıya maruz kalmadan, kendi arzuları doğrultusunda yapmış oldukları göç türü gönüllü göçtür. Bu göç türünün temelinde, daha iyi eğitim alabilmek, çalışma standartlarını iyileştirmek ve daha rahat yaşam koşullarına erişmek veya sağlık imkânlarından en iyi şekilde faydalanabilmek vardır (Türkkan, 2019, s.14-15). Bunun tam tersi olan göç türü ise zorunlu göçtür. Zorunlu Göç: İnsanların bulundukları yeri siyasi, hukuki, ekonomik ve doğal afetler gibi kararlar sonucunda yer değiştirmeye zorlanma durumunda olmalarıdır (Çağlar, 2018, s.33).

Bunlar dışında karşımıza çıkan göç türleri ise mevsimlik göç, sürekli göç, iç ve dış göçlerdir. Mevsimlik göç, insanların her yıl düzenli aralıklarla yer değiştirme olayıdır. Mevsimlik göçte bireyler yılın belirli vakitlerinde iki ya da daha fazla yerde yer değiştirmektedirler (Sağlam, 2006, s.34).

Sürekli göç ise bireylerin yaşadıkları mekândan başka bir mekâna temelli olarak gitmeleridir. Bu durum kimi zaman zorunlu kimi zaman gönüllü olabilmektedir. Mevsimlik göç ile sürekli göçü birbirinden ayıran kavram ise zamandır. Sürekli göçlerde zaman kavramı uzun sürelidir, geri dönmemek üzere temelli yapılan göçlerdir. Oysaki mevsimlik göçlerde zaman daha dardır ve geçici olarak yapılmaktadır. Bunun dışında iç göç, ülke içerisindeki nüfusun yer değiştirmesi olayıdır. Bir bölgeden bir diğer bölgeye, bir ilden bir diğer ile sürekli ya da geçici şekilde insanların göç etmeleridir (Koçak ve Terzi, 2012, s.169). Son olarak dış göç ise bireylerin geçici ya da kalıcı olarak bir başka ülkeye yerleşmek üzere kendi ülkelerinden ya da mutat olarak bulundukları ülkeden ayrılmalarıdır. Dolayısıyla, ulus aşırı bir sınırın geçilmesi mevzubahistir (IOM).

2.3 Kalkınmanın Kavramsal Çerçevesi

Kalkınma, kişi başına düşen milli gelirin artması ve üretimin artması ile beraber, sosyokültürel ve ekonomik yapının da değiştirilmesi anlamını taşımaktadır (Tolunay ve Akyol, 2006, s.118).

Bireylerin yaşamının kalitesinin arttırılması amacı, daha iyi gelir seviyesi, daha temiz çevre, daha eşit fırsatların tanınması, kişisel özgürlüklerin arttırılması ve kültürel yaşamın zenginleşmesi gibi birçok farklı değişkeni kapsamaktadır. Bu bağlamda kalkınma kavramının çok boyutlu bir süreç olduğu bilinmektedir (Güneş ve Karaalp, 2016).

Kalkınma; yaşam için gerekli olan sağlık, barınma, güvenlik ve yiyecek gibi temel ihtiyaçların erişilebilirliğinin artmasını kapsar. Yaşam standartlarının yükseltilmesine ek olarak, daha yüksek gelir elde etmek, daha fazla iş imkânı sağlanması, daha iyi bir eğitim, kültürel ve insani değerlere daha çok dikkat edilmesi gibi sadece maddi refahı arttırmakla kalmayarak, aynı zamanda daha fazla bireysel ve ulusal özsaygı göstermeye hizmet etmektedir. Bireyler veya toplumlara sunulan ekonomik ve sosyal özgürlüklerin arttırılmasının yanında cehalet ve sefaletten de kurtulması için ekonomik ve sosyal seçimlerin yelpazesinin genişletilmesi olarak tanımlanabilir (Todaro ve Smith, 2011).

2.4 Göç ve Kalkınma İlişkisi

Göç ve kalkınma konusundaki özel tartışma, genel göç teorisinden oldukça farklı bir şekilde gelişmiştir. Göç süreçlerine odaklanmaları veya göçmenleri kabul eden toplumlara odaklanmaları nedeniyle, genel göç teorileri, bırakın bu tür etkilerin heterojenliği bir yana, göçün gönderen toplumlardaki kalkınma üzerindeki etkilerinin doğasına dair pek çok özel kavrayış sunmamaktadır. Bu nedenle, göç ve kalkınma konusundaki özel tartışmayı daha geniş bir sosyal ve göç teorisi perspektifine yerleştirmek gerekmektedir.

İşgücünü sağlayan kesimin kırsaldan kentlere doğru göçü ile iktisadi kalkınma arasında bulunan ilişki göç ve kalkınma literatüründe yakından ilgilenilen önemli bir konudur. Bilindiği üzere iktisadi kalkınma işgücü göçünün kırdan kente olmasıyla yakından ilişkilidir. Göç ve kalkınma konusunu inceleyen kılavuz çalışmalar kırdan kente olan göçün kalkınmada yarattığı etkilerine yöneliktir. Nitekim işgücünün kırsaldan kente yani tarım sektöründen sanayi sektörüne yönelmesinin ekonomik kalkınmayı hızlandıracağı birçok araştırmaya konu olmuştur (Aktaş, 2015, s.39).

Göç her zaman ekonomik ve sosyal kalkınma ile yakından ilişkili olmuştur, ancak son zamanlarda ana akım kalkınma düşüncesinin ve uluslararası politikanın bir parçası haline gelmiştir (Latek, 2019, s.2) Ancak son yıllarda, politika yapıcılar ve akademisyenler açısından göç ve kalkınma konusu önemli derecede ama iyimser bir ilgi gördü. Uzun zaman süren karamsar yaklaşımlar özellikle beyin göçü konusunda, dağılırken, göçmen gönderen ülkeler, ülkeden ayrılan ve göçmen olarak başka bir ülkeye yerleşen vatandaşlarına, potansiyel yatırımcılar ve kalkınma aktörleri olarak yeni misyonlar yükledi ve umutlar bağladı . Özellikle göçmenlerin kendi ülkelerine yaptıkları parasal aktarımlar, (artan işçi dövizleri ve yatırımlar) ülkede bir tür gelirin yeniden dağılımı, yoksulluğun azaltılması ve ekonomik büyüme için bürokratik kalkınma programlarından veya kalkınma yardımlarından daha etkili bir araç olarak görülmeye başlandı (Hein, 2010, s.227).

Geçtiğimiz elli yıl boyunca, göçün göçmen gönderen topluluklar ve ülkelerdeki kalkınma üzerindeki etkisi, "göç iyimserleri" ve "göç karamsarları"nın karşıt görüşlerine karşı sürekli ve bazen hararetli tartışmaların konusu olmuştur (Taylor, 1999). Göç ve kalkınma konusundaki görüşlerdeki bu bölünme, sosyal teorideki (yani, işlevselci ve yapısalcı paradigmalar) ve kalkınma teorisindeki (dengeli büyümeye karşı asimetrik kalkınma paradigmaları) daha derin paradigmatik bölünmeleri yansıtır. Önemli ölçüde, bu aynı zamanda neoliberal ve devlet-merkezci görüşler arasındaki ideolojik ayrımlarla da örtüşür.

1950-1960'lı yıllarda ilk olarak yaygın bir biçimde kabul gören iyimser yaklaşıma göre göçün eşitsizliği azaltılması açısından ve aynı zamanda sürdürülebilir büyümenin gerçekleşmesi açısından uzun süreli potansiyel bir vasıta olduğu ileri sürülmektedir. 1960'lı yıllarda ortaya çıkan yapısalcı görüşe göre ise göç yoksulluktan ve sefaletten kurtulma yöntemi olarak görünmektedir. Bu yüzden göç ile kalkınma ilişkisinin, zaten yoksulluk içinde bulunan kişilerin göç ettikleri ülkeye olumlu yönde bir etki oluşturamayacağı görüşündedir. Böylelikle karamsar görüşe göre göç ve kalkınma ilişkisine bakıldığında göçün azgelişmişliğin sadece bir göstergesi değil aynı zamanda kalıcı olmasına sebep olan bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Memişoğlu ve Yiğit, 2019, s.47). Göç ve kalkınma konusundaki bilimsel ve politik tartışmalar, 1970'lerin başlarına kadar iyimserlikten 1990'lara kadar karamsarlığa ve son yıllarda tekrar daha iyimser bakış açılarına geri dönen bir sarkaç gibi ileri geri sallanma eğiliminde olmuştur.

Her iki görüş her ne kadar ayrı fikirlere sahip olsa da bazı noktalarda aynı çıkarımlarda bulunduklarına dikkat edilmelidir. Portes buna şu şekilde değinmiştir, başka bir ülkeye yerleşmek çoğu göçmen ve aileleri için ekonomik anlamda faydalıdır aksi durumda zaten bu göç gerçekleşmeyecektir. Göç alan ülkenin işverenleri tarafından göç durumu memnuniyetle karşılanmaktadır işverenler genelde göçmen işçi talep etmektedir. Uluslararası göçmen kuruluşlarının öz vatanlarına yönelik ifa ettikleri yardımların mahalli topluluklara bilhassa altyapı ve hizmetlerin ilerletilmesi açısından yardımcı oldukları; ulusal seviyede emek ihraç eden ülkeler açısından gelen işçi dövizleri önemli bir yapısal döviz kaynağı olduğu yönündedir (Portes, 2008, s. 20).

3. GÖÇÜN TRC1 BÖLGESİNE ETKİLERİ

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması'na göre TRC1 Düzey 2 Alt Bölgesi Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan Gaziantep, Kilis ve Adıyaman illerini kapsamaktadır. Bölgenin yüzölçümü 15.552 km2dir ve Türkiye'nin yüz ölçümünün %2 sine denk gelmektedir. 2019 TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminin verilerine göre, TRC1 Bölgesinin toplam nüfusu 2.838.319 kişidir. Bölgenin demografik özellikleri incelendiğinde, bölgedeki iller arasında farklılıklar olduğu gözlenmektedir.

Tablo 1. TRC1 Bölgesi Nüfus İstatistikleri

Göstergeler	Türkiye	TRC1 Bölgesi	Gaziantep	Adıyaman	Kilis
Toplam Nüfus	83.154.997	2.838.319	2.069.364	626.465	142.490
Yıllık Nüfus Artış Hızı (binde)	13,94	_	19,91	0,12	-0,36
Nüfus Yoğunluğu (km2 Başına Düşen Kişi Sayısı)	108,05	_	303,47	89,08	99,78
Toplam Hanehalkı Sayısı	24.001.940	679.656	494.014	147.714	37.928

Kaynak: TÜİK internet sitesinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

2019 yılında Gaziantep ilinin yıllık nüfus artış hızı binde 19,91 iken net göç hızı binde – 0,6 olarak hesaplanmıştır. Gaziantep ili 2019 yılı sayım sonuçlarına göre 2.069,364 kişilik nüfusu ile TRC1 bölgesinin en büyük ili sayılmaktadır. 2018 verilerine göre Gaziantep ilinin kişi başına gayrisafi yurtiçi hasılası 7.174$ olarak hesaplanmıştır. Ancak TRC1 bölgesinin en gelişmiş ili olan Gaziantep Türkiye'nin kişi başına gayrisafi yurtiçi hâsıla rakamı olan 9.693$ın gerisinde kalıp daha düşük bir hâsıla seviyesinde kalmıştır. Diğer illerde durum farksız olmanın yanı sıra aradaki farkın daha da açık olduğu görünmektedir.

Adıyaman ilinde yıllık nüfus artış hızı binde 3,12 ne göç hızı binde -11,43, toplam nüfus 626,465 olarak belirlenmiştir. Adıyaman ilinin 2018 verilerine göre kişi başına gayrisafi yurt içi hasılası ise 4.771$ olarak belirlenmekte daha önce bahsedildiği üzere Türkiye ortalamasının çok gerisinde kalmaktadır. Kilis ili incelendiğinde nüfus artık hızı binde -0,36 olarak, net göç hızı ise binde -16,21olarak görülmektedir. Kilis ilinin toplam nüfusu 142.490 kişi olup kişi başına gayrisafi yurt içi hasılası 5.296 $ olarak belirlenmiştir. Tablo 1 nüfusa dair veriler verilmiştir.

Tablo 2. TRC1 Bölgesi İllere ve Cinsiyete Göre Yabancı Nüfus

	2018			2019		
İl	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
TRC1	18 420	10 924	7 496	20 975	12 098	8 877
Adıyaman	1 505	773	732	1 575	785	790
Gaziantep	15 997	9 616	6 381	18 096	10 538	7 558
Kilis	918	535	383	1 304	775	529

Kaynak: TÜİK internet sitesinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yabancı uyruklu nüfus kapsamında; referans tarihinde geçerli ikamet veya çalışma iznine sahip veya uluslararası koruma kimlik belgesi gibi ikamet izni yerine geçen kimlik belgesi olan ve

referans tarihinde geçerli adres beyanı olanlar ile izinle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkmış referans tarihinde geçerli adres beyanı olan mavi kart hamili kişiler değerlendirilmiştir. Kurs, turizm, bilimsel araştırma vb. nedenlerle 3 aydan kısa süreli vize veya ikamet iznine sahip yabancılar ile geçici koruma statüsüyle ülkede bulunan Suriyeliler nüfusa dâhil değildir.

Tablo.2 de verilen verilere göre 2019 yılında bölge nüfusunun %13,53'ünü yabancı nüfus oluşturmaktadır. Bu yabancı nüfusun büyük çoğunluğu Gaziantep ilinde bulunmaktadır. Bölgede yabancı nüfusun çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. En az yabancı nüfusun bulunduğu Kilis ili ise bir önceki yıla göre 2019 yılında daha fazla yabancı nüfusa sahip olup kendisinden biraz daha fazla yabancı nüfusa sahip Adıyaman iline oldukça yaklaşmıştır.

Bu verilere bakıldığında bölgenin en gerisinde kalmış Kilis ilinin çeşitli sebeplerle yabancı nüfusunda artış meydana gelmiş ve kendisinden bir önce gelen Adıyaman ilini yakalaması söz konusu olmuştur. Adıyaman ilinin 2019 yılında yabancı nüfusunu yalnızca 70 kişi arttırabilmiş ve bu durum Adıyaman ili için gerekli kalkınma politikalarının geride kaldığından ve yabancıların yaşamak için uygun bir merkez haline gelmesinden uzak bir il olarak gördüğünden söz edilebilmektedir. Yabancı nüfusu çekebilmek adına gerekli çalışmalar konusunda Adıyaman ili 2019 yılında sınıfta kalmıştır.

Tablo 3. TRC1 Bölgesi İllerin Aldığı, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi	İl	Toplam nüfus	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç	Net göç hızı (%)
2018-2019(1)	Türkiye Cumhuriyeti	83 154 997	2 806 123	2 806 123	0	0
	TRC1 Bölgesi	2 838 319	76 402	87 181	-10 779	-28
	Adıyaman	626 465	17 619	24 821	- 7 202	-11,4
	Gaziantep	2 069 364	52 268	53 517	- 1 249	-0,6
	Kilis	142 490	6 515	8 843	- 2 328	-16,2
2017-2018(1)	Türkiye Cumhuriyeti	82 003 882	3 057 606	3 057 606	0	0
	TRC1 Bölgesi	2 795 617	75 599	92 032	- 16 433	4
	Adıyaman	624 513	22 034	22 897	-863	-1,4
	Gaziantep	2 028 563	44 704	62 206	- 17 502	-8,6
	Kilis	142 541	8 861	6 929	1 932	13,6
2016-2017(2)	Türkiye Cumhuriyeti	80 810 525	2 684 820	2 684 820	0	0
	TRC1 Bölgesi	2 756 910	72 146	79 752	- 7 606	-8
	Adıyaman	615 076	18 040	22 741	- 4 701	-7,6
	Gaziantep	2 005 515	47 431	50 485	- 3 054	-1,5
	Kilis	136 319	6 675	6 526	149	1,1

(1) Türkiye'de ikamet eden yabancı nüfus kapsanmıştır.
(2) Türkiye'de ikamet eden yabancı nüfus kapsanmamıştır.
Kaynak: TÜİK internet sitesinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

2016 yılından 2019 yılına kadar baktığımızda TRC1 Bölgesi 2016-2017 yıllarında negatif net göç hızına sahiptir ancak bu yıllar arasında yapılan sayımda Türkiye'de ikamet eden yabancı nüfus bu verilere dâhil edilmemiştir ancak bu yıllardan sonra yapılan sayımlarda yabancı nüfus veriler arasında yer almaktadır. 2017-2018 yılları arasında pozitif net göç hızına geçmiştir bunun sebebi ise Kilis ilinin o yıllar arasında yüksek net göç oranına sahip olmasıdır.

Ancak 2018-2019 yılları arasında tekrardan negatif değerler alıp göç hızı yavaşlamış, göç vermeye devam etmiştir. Göç hızının yavaşlamış olması artık nüfus artış hızının da düşmesine sebep olduğundan söz edilmektedir. Bu bağlamda bölgenin kalkınmışlıkta geride kaldığından ve bu sebeple göç verdiğinden söz edilebilmektedir. Tablo.3 te bu verilere yer verilmiştir.

Tablo 4. TRC1 Bölgesi İşgücü Piyasası

YIL	BÖLGE KODU	İşgücü (1000)	İşsiz (1000)	İşsizlik oranı (%)
2004	TRC1	557	84	15,1
2005	TRC1	550	76	13,8
2006	TRC1	529	80	15,2
2007	TRC1	568	102	18
2008	TRC1	634	104	16,4
2009	TRC1	641	110	17,2
2010	TRC1	698	85	12,1
2011	TRC1	679	98	14,4
2012	TRC1	715	84	11,8
2013	TRC1	763	56	7,3
2014	TRC1	744	60	8
2015	TRC1	782	78	9,9
2016	TRC1	828	118	14,3
2017	TRC1	861	130	15,1
2018	TRC1	876	112	12,8
2019	TRC1	891	136	15,2

Kaynak: TÜİK internet sitesinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

2019 yılı itibari ile TRC1 Bölgesinde işsizlik oranı %15,2 olarak hesaplanmıştır. 2019 yılından itibaren bölgede 136 bin kişinin işsiz olduğu, bunun da 99 binin erkek, 37 binin de kadın olduğu tespit edilmiştir. Yaş dağılımı göz önünde bulundurulduğunda ise 15-24 yaş arası işsizlik oranın % 24,6 olduğu bu bağlamda 42 bin kişinin işsiz olduğu hesaplanmıştır.

Tablo 5. 2019 Yılı TRC1 Bölgesi Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre İşsizlik Verileri

YIL	BÖLGE KODU	Yaş gruplarına göre işsizlik [15 yaş ve üzeri-bin kişi] : Toplam	Yaş gruplarına göre işsizlik oranı [15 yaş ve üzeri-%] : Toplam	Yaş gruplarına göre işsizlik [15 yaş ve üzeri-bin kişi] : Toplam / Erkek	Yaş gruplarına göre işsizlik [15 yaş ve üzeri-bin kişi] : Toplam / Kadın	Yaş gruplarına göre işsizlik oranı [15 yaş ve üzeri-%] : 15-24 / Toplam
2019	TRC1	136	15,2	99	37	24,6

Kaynak: TÜİK internet sitesinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

TRC 1 Bölgesinde genç işsizliğin yüksek seviyelerde olduğu görülmekte ve bu problemin 2010 yılı öncesinde de benzer durumlarda olduğu bilinmektedir. TRC1 Bölgesindeki işsizlik problemi tartışılırken çoğunlukla bölgenin aldığı Suriyeli göçmen sayısı öncelikli sebep olarak gösterilmektedir. Ancak Tablo 4' te görüldüğü üzere 2007-2015 yılları arasında işsizlik oranında ciddi bir azalmaya rastlanmaktadır ve Suriyeli göçmenlerin hızla arttığı dönem olarak bilinen 2013,2014 ve 2015 yılları göz önünde bulundurulduğunda işsizliğin en düşük olduğu zamanlar olarak görülmektedir fakat bu artan işgücü vasıfsız işgücüdür. Suriyeli göçmenlerin vasıflı işgücüne pozitif yönde bir katkısı bulunmamaktadır. Kalkınma sürecinde işsizliğin güçlü bir parametre olduğu bilinmektedir. Çünkü işsizlik insanların yaşam standartlarını belirlemekte önemli bir unsurdur. Bu sebeple bölgenin kalkınmışlık seviyesini ele alırken işsizlik seviyesini göz ardı etmek mümkün olmamaktadır.

Tablo 6. 2014-2018 Yılları TRC1 Bölgesi Kişi Başına Gayrisafi Yurt İçi Hasıla Verileri

YIL	BÖLGE KODU	Kişi başına GSYH ($)
2014	TRC1	$7.923,00
2015	TRC1	$7.364,00
2016	TRC1	$7.226,00
2017	TRC1	$6.993,00
2018	TRC1	$6.543,00

Kaynak: TÜİK internet sitesinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

TRC1 Bölgesi gayrisafi yurtiçi hasılası incelendiğinde 2014 yılından 2018 yılına kadar düzenli bir azalış gözlenmektedir. İşsizliğin artmasıyla gayrisafi yurt içi hasılada da 2014-2018 yılları arasında toplamda 1.380,00$ azalış görülmektedir. Gayrisafi yurtiçi hasıla bize ekonomik büyüme hakkında bilgiler verir ve görüyoruz ki bölge ekonomisi yıllar geçtikçe küçülmeye gitmiştir. Genel olarak yavaşlayan veya küçülen ekonomilerde işsizlik oranları da artmaktadır. 2014 yılı ve sonrası azalan gayrisafi yurtiçi hasıla ile yükselen işsizlik oranları tablo 5 ve tablo 6 da görülmektedir.

4. SONUÇ

2011 yılında Suriye'den gelen göç dalgası TRC1 bölgesinin Gaziantep ve Kilis illerinin Suriye sınırına yakın olması sebebiyle bu bölgede yoğunlaşmıştır. İlk etapta Suriye'den gelen sığınmacılar bu bölgeye intikal etmiştir ve bu sebeple bölgenin nüfusunda, işgücünde ve birçok yapısında değişime sebep olmuştur. Bölgede kampların kapatılması sonucunda sözü edilen sığınmacı nüfus kent merkezlerine ve ilçelere yerleşmiştir. Bu durum bölgede sosyal, güvenlik ve ekonomik anlamda birçok probleme yol açmıştır.

Bölge incelendiğinde Gaziantep, Adıyaman ve Kilis illerinin merkez ilçelerinin gelişmiş yapıda olduğu diğer ilçelerin ise geri kalmış ve aradaki farkın fazla olduğu bilinmektedir. Bölgede tam bir kalkınmadan söz edilebilmesi için gerekli eğitim, sağlık, sosyal imkânlar ve toplumsal cinsiyet

eşitliğin arttırılması yönünde çalışmalar hızlandırılmalıdır. Bu bölgede yer alan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin endüstri ile entegre edilmesi bölgenin kalkınabilmesi açısından ciddi önem arz etmektedir. Özellikle tüketimin yoğun olduğu merkez ilçeler ile üretimin gerçekleştiği az gelişmiş ilçeler arası ilişkinin arttırılması yönündeki stratejiler bu süreçte anlamlı bir girişim olacaktır. Bölgede sanayisi gelişmiş Gaziantep merkez ilçeleri ve Adıyaman merkez ilçesi dışında bölgenin diğer ilçelerinde olumu bir etki yaratmamıştır.

Gaziantep ilinin gerek gastronomi alanında ilgi odağı olması, gerek turizm faaliyetlerindeki artış, turizm yatırımlarına can suyu olmuştur ancak bölgenin kalkınmasına yeterli seviyede katkı sağlayamamıştır. Bölgede işsizlik oranları 2015 yılı sonrası artmaya devam etmiştir. Görülen yüksek işsizlik oranları ile bölge vatandaşlarının yaşam standartları da düşüş göstermektedir.

Sonuç olarak, bölge aldığı göçün de etkisiyle, Suriye'den kaynaklanan olumsuzlukları yakından hissetmiş, güvenlik kaygısı problemiyle baş başa kalmıştır. Başta Suriye'den gelen göç dalgası vasıfsız iş gücünde kısmen iyileşmeye yol açsa da daha sonraları bu durum tekrar tersine dönmüş ve bölge yetersizliğinden dolayı göç vermeye başlamıştır. Bölge aldığı göç ile anlamlı bir kalkınma seviyesi yakalayamamış aksine kaynakları yetersiz gelmeye başlamıştır. Kalkınma için önemli olan milli geliri arttıramadığı gibi gerekli sosyokültürel ve ekonomik yapının da gelişmesine katkı sağlayamamıştır.

KAYNAKÇA

AKTAŞ Munise Tuba, (2015), Göç Olgusu Ekonomik Kalkınmada İtici Güç Olabilir Mi? , Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, S.1, s.37-48

BARIŞIK Salih,(2020), Küreselleşen Dünyada Fırsat Eşitliği Arayışında Uluslararası Göç ve Türkiye'nin Suriye Deneyimi, Ankara: Gazi Kitapevi

ÇAĞLAR Türken, (2018), Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve, Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi, S.8, s.26-49

EKİCİ Süleyman ve TUNCEL Gökhan, (2015), Göç ve İnsan, Birey ve Toplum, S.9, s.9-22

GENÇ Yusuf, GÜNDÜZ USTABAŞI Dilara ve ÇÖPOĞLU Mustafa, (2019), Göç ve Kalkınma İlişkisi, Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, S.18, s.479-498

GÜNAY Enver, ATILGAN Dilek ve SERİN Emine, (2017), Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, S.2, s. 37-60

GÜNEŞ Sevcan ve KARAALP Hacer Simay, (2016), Türkiye Ekonomisi ve Güncel Makroekonomik Konular, Akademi Yayın Hizmetleri

KOÇAK Yüksel ve TERZİ Elvan, (2012), Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, S.3, s.163-184

MEMİŞOĞLU Fulya ve YİĞİT Celil, (2019), Uluslararası Göç ve Kalkınma: Teori ve Güncel Meseleler, Yıldız Social Science Review, S.5, s. 39-62

PORTES Alejandro, (2008). Migration and Development: A Conceptual Review of the Evidence. S. Castles, & R. D. Wise (Ed.), Migration and Development: Perspectives from the South (s. 17-43). Geneva: International Organization for Migration.

SAĞLAM Serdar, (2006), Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları, S.5, s.34-44

TODARO, M. and SMİTH, S.C., (2011). Economic Development 11th Edition", Pearson Education and Addison-Wesley

TOLUNAY Ahmet ve AKYOL Ayhan, (2006), Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, S.2, s. 116-127

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do?d-4326216-e=2&6578706f7274=1, (E.T.: 01.01.2021)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/degiskenlerUzerindenSorgula.do?d-4326216-e=2&6578706f7274=1, (E.T.: 01.01.2021)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/degiskenlerUzerindenSorgula.do?d-4326216-e=2&6578706f7274=1, (E.T.: 01.01.2021)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), https://data.tuik.gov.tr/Bulten/DownloadIstatistikselTablo?p=vdElxtOPKfoo/S13kS95A8EeYCXOn56otKbph3fCHCitRmfbM/JEB5x68UmPz2ty, (E.T.: 01.01.2021)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), https://data.tuik.gov.tr/Bulten/DownloadIstatistikselTablo?p=vdElxtOPKfoo/S13kS95A8EeYCXOn56otKbph3fCHCitRmfbM/JEB5x68UmPz2ty, (E.T.: 01.01.2021)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), https://data.tuik.gov.tr/Bulten/DownloadIstatistikselTablo?p=HTcvkZhsQ3ngYwifRp8Cegz/RHy2LcB3i5vronk1gaXG0RGZ4qwunvcFHmL/XTkZ, (E.T.: 01.01.2021)

TÜRKKAN Büşra, (2019), Uluslararası Göç Olgusu: Suriyeli Göçmenlerin Türkiye'deki Ekonomik ve Sosyal Yapı Üzerinde Etkileri, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Uluslararası Göç Örgütü, https://www.iom.int/key-migration-terms#International-migration, (E.T.: 08.12.2020)

ÜNSAL Ayşe, (2019), Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Ülke Ekonomileri Üzerinde Muhtemel Etkileri. Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi,

S.18, s.50-61

YILDIRIM Aziz, (2004), Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri, Ankara Üniversitesi SBE Kent ve Çevre Bilimleri ABD Yüksek Lisans Tezi

ILO (2004), Towards a fair deal for migrant workers in the global economy, Report VI, International Labour Conference, 92nd Session, Geneva, 2004.

de Haas, Hein. (2010). Migration and Development: A Theoretical Perspective1. International Migration Review. 44. 227 - 264. 10.1111/j.1747-7379.2009.00804.x.

Taylor, J. E. (1999) ''The New Economics of Labour Migration and the Role of Remittances in thevMigration Process.'' International Migration 37(1):63–88.

Latek, Marta (2019), Interlinks between migration and development, European Parliamentary Research Service, January. 1-12. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/630351/EPRS_BRI(2019)630351_EN.pdf